

Rapčanová, Slavomíra

Kontroverzia a verejná diskusia okolo slovenského metalového festivalu Gothoom

Sacra. 2017, vol. 15, iss. 2, pp. 33-49

ISSN 1214-5351 (print); ISSN 2336-4483 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142124>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Kontroverzia a verejná diskusia okolo slovenského metalového festivalu Gothoom

Controversies and Public Discussions around the Slovak Metal Festival Gothoom

Slavomíra Rapčanová, FF MU, Ústav religionistiky
e-mail: 429045@mail.muni.com

Abstract

This text expands on the wider discussion concerning the metal subculture and the public debate it causes. In particular, the text introduces a case study which presents the public debate caused by the organization of the fifth annual metal festival Gothoom fest in Nová Baňa. The text analyses the points of view of those opposing and those who support the festival. The argumentation of those opposing the festival was concerned with the loudness of the festival and the potential abuse of human rights. Satanism, with which the metal subculture is often connected, also arose in the discussion. However, this was not seen as the main point of the argument.

Keywords

Gothoom fest, metal subculture, public debate

Kľúčové slová

Gothoom festival, metalová subkultúra, verejná debata

Úvod

Metalová hudba a jej fanúšikovia vzbudzovali a vzbudzujú kontroverzie a verejné diskusie, do ktorých sa často zapájali rôzne kresťanské skupiny (výrazne napr. v USA v 80–90. rokoch).¹ Dôvodom boli nie len texty, ale v niektorých prípadoch aj vystúpenia na scéne, či celkový image kapiel a fanúšikov. Bežnými témami textov metalových kapiel je okultizmus, dokonca satanizmus a výrazne antikresťanský prístup. Metal je spoločným nepriateľom niektorých kresťanských skupín. Pohráva sa totiž so symbolmi, ktoré časť spoločnosti považuje za nedotknuteľné a posvätné, preto sa nazdávajú, že metal so svojim špecifickým diskurzom vedie

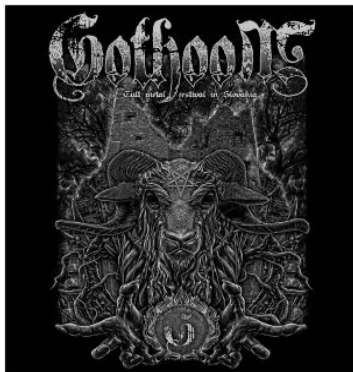
¹ V prípade USA môžeme hovoriť o satanskej panike, ktorá mala súvislosť s metalovou hudbou a kultúrou. Bližšie k téme satanskej paniky napríklad Mathews (2009), Victor (1990), Partridge (2005).

mladistvých na cestu hriechu.² (Weinstein, 2000: 237–239) Tieto diskusie nie sú minulosťou, ale stále sa objavujú, a to nie len v krajinách³ s výraznejším vplyvom katolíckej cirkvi.⁴

V práci som si vytýčila za cieľ zmapovať verejnú diskusiu, ktorá nastala pred organizovaním piateho ročníku festivalu Gothoom v Novej Bani v roku 2014. Jeho konanie vyvolalo nevôľu obyvateľov a žiadosti o prehodnotenie organizovania v Novej Bani, či zrušenie festivalu. V tejto diskusii sa argumentovalo aj satanistickou orientáciou niektorých metalových skupín a účastníkov. Medializáciou celého prípadu sa zdvihli vlny podpory aj odporu k organizácii festivalu.

Pracovne by sme si mohli účastníkov diskusie ohľadom konania festivalu rozdeliť na tých, ktorí festival a jeho konanie podporovali a tých, ktorí sa proti konaniu festivalu vymedzovali a chceli dosiahnuť jeho neuskutočnenie vo všeobecnosti, alebo len v správnej oblasti mesta Nová Baňa. Odporcovia argumentovali hlučnou produkciou, nenávisťnými textami a niektorí aj satanizmom, pričom sa odvolávali na ľudské práva, slobodu vierovyznania, zákaz hanobenia náboženských symbolov a nabádania k násiliu. Na ľudské práva sa odvolávali aj organizátori festivalu a jeho prívrženci, ktorí poukazovali na právo slobody prejavu.

V práci som vychádzala z informácií nájdených na internete. Jednalo sa hlavne o články z dielne rôznych novín a časopisov, webových stránok, či oficiálne vyjadrenia úradov, organizátorov festivalu a fanúšikov, pomocou ktorých som zmapovala argumentáciu a činy sporných strán.

Obr. 1. *Banner Gothoom*

² Témou metalovej hudby sa zaoberá okrem Deeny Weinsteinovej (2000; 1991) aj Kahn-Harris (2007), Dyrendal (2008), Moynihan a Söderlind (1998), Moberg (2009) a Partridge (2004).

³ V prípade Českej republiky v roku 2016 zrušili vo Valašských Kloboukách koncert kapiel Root a Törr. Dôvodom boli sťažnosti občanov, ktorí sa obrátili na radnicu. Tá rozhodla o zrušení koncertu z dôvodu (údajného) šírenia satanizmu (Chrást, 2016).

⁴ Na Slovensku sa napríklad jednalo o protesty voči koncertu kapely Iron Maiden. Členovia Spoločnosti sv. Bazila Veľkého sa vyjadrili, že kapela „...vo svojich piesňach propaguje satanizmus, násillie a nemravnosť“ (Žilinskí rehoľníci protestujú proti koncertu známej kapely: Satanizácia národa a prekliatie!, 2016). Či kontroverzia, ktorú vyvolalo konanie festivalu Rock pod Kameňom. Na základe vyjadrenia exorcistu PhDr. Imricha Degara, PhD. navrhovali dvaja mestský poslanci dištancovať sa od festivalu z dôvodu propagácie satanizmu. Satanistický svetonázor kapiel Arch Enemy a Amorphis potvrdil vyššie zmenený exorcista a vyjadril sa vyjadril takto: „Neodporúčam kresťanom počúvať diskografiu uvedených kapiel ani účasť na ich koncertoch.“ (...) „Textový obsah propaguje zlo i nemorálnosť, antikresťanské deklarácie, okultizmu i satanizmu.“ (Poslanci MsZ Slna, 2017: 3–4).

Festival Gothoom je hudobným podujatím odohrávajúcim sa na strednom Slovensku, ktoré združuje predovšetkým poslucháčov najtvrdších odnoží metalu.⁵ V roku 2017 sa uskutočnil ôsmy ročník v Revištskom Podzámčí (*Gothoom: Cult metal festival in Slovakia*, n.d.). Festival získal neželanú pozornosť v roku 2014,⁶ kedy sa zdvihla vlna kritiky voči jeho organizácii v Novej Bani. No je nutné poznamenať, že po štvrtom ročníku festivalu v roku 2013 organizátor tvrdil, že sa už festival na tomto mieste konať nebude. Organizátorovi Petrovi Beťkovi sa však nepodarilo nájsť lepšie miesto ako Tajch v blízkosti Novej Bane. Na konanie festivalu v Novej Bani v roku 2014 získal potrebné povolenia, no neobišlo sa to bez sťažností obyvateľstva. (Extrémna hudba, 2014)

Obr. 2. Gothoom plagát 2014.

⁵ V posledných rokoch na festivale vystúpili napríklad Behemoth, Belphegor, Napalm Death, Cattle Decapitation (*Gothoom: Cult metal festival in Slovakia*, n.d.).

⁶ V roku 2014, ktorý sprevádzala negatívna mediálna kampaň, navštívilo festival do vtedy rekordných 1500 až 1600 fanúšikov (Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem, 2014).

Postoje odporcov festivalu

Hlasy ozývajúce sa proti festivalu Gothoom by sme mohli rozdeliť do štyroch kategórii. Prvou z nich bola skupina obyvateľov Novej Bane a okolitých obcí, ktorí stáli za petíciou proti konaniu festivalu v oblasti Tajchu pri Novej Bani. Obyvatelia a miestni kresťanskí aktivisti z Novej Bane sa obrátili na obecné zastupiteľstvo s petíciou obsahujúcou 653 podpisov, čo predstavuje asi 10% obyvateľov. (Krčmáriková, 2014a)⁷ Druhú skupinu tvorili autori Otvoreného listu a jeho podporovatelia. Otvorený list ministromi vnútra a riaditeľovi policajného zboru poukazoval na násilný obsah textov, vyzývajúce k vraždeniu a páleniu krížov (*Gothoom 2014 - Otvorený list ministromi kultúry a prezidentovi PZ*, 2014). Tretiu skupinu tvorili miestni občianski aktivisti, ktorí chceli prostredníctvom stretnutia mestského zastupiteľstva dosiahnuť zakázanie festivalu (*Pravá tvár festivalu Gothoom fest*, 2014). A samostatnou kategóriou boli kresťania stojaci za listom, ktorý miestne KDH poslalo organizátorovi festivalu. Otázkou prehodnotenia povolenia na konanie festivalu v areáli mesta Nová Baňa sa zaoberalo aj mestské zastupiteľstvo (KDH, 2014).

Petícia a podnet na prokuratúru

Odporcom festivalu z Novej Bane prekážal hluk sprevádzajúci festival a texty niektorých kapiel (TASR, 2014). Ich prvotným cieľom bolo zrušenie festivalu ako takého. Tento cieľ neskôr prehodnotili a snažili sa len o zakázanie hrania nenávisných piesní a „uchrániť obyvateľov okolo Tajchu od nadmerného hluku“ (Krčmáriková, 2014c). Petícia proti konaniu festivalu bola iniciovaná súčasným mestským poslancom Tomášom Palajom, ktorý bol pobúrený extrémnymi kapelami, ktoré sa festivalu zúčastnili. Zároveň sa na schôdzi zastupiteľstva vymedzil proti výslednej medializácii celého problému, z ktorej vyplynulo aj to „... že Palaj a kresťania z Novej Bane sú proti Beťkovi, to nie je pravda, ja som nikdy nič také nepovedal“ (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 19). Odporcovia festivalu spisali petíciu, ktorú podpísalo viac ako 650 obyvateľov Novej Bane a doručili ju primátorovi Jánovi Havranovi, ale len 120 z nich žilo na Štáloch a mohlo byť priamo obmedzených hlukom z festivalu (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 11).

Mimo to si odporcovia festivalu nechali vypracovať právnu analýzu, podľa ktorej by mal byť festival zrušený vo verejnom záujme a podali podnet na prokuratúru. Podnet bol na prokuratúru doručený 11. júla 2014. (TASR, 2014). Podnet Okresnej prokuratúry bol podaný s tým, že podpísaným prekáža nadmerný hluk a propagácia násilia v textoch piesní. Okresná prokuratúra odložila celý prípad ako nedôvodný (Politika, kresťanstvo, útoky na Cirkev: Najväčší metalový festival na Slovensku Gothoom chcú zrušiť!, 2014; Strelec, 2014), pretože mesto Nová Baňa nevydalo žiadne rozhodnutie, ktoré mala prokuratúra preskúmať. Mestu odporučila poveriť niekoho so

⁷ No je nutné poznamenať, že Monika Krčmáriková je jednou z tých, ktorí si na vlastné náklady objednali meranie hluku a následne o výsledkoch informovala médiá. Takže by bolo asi vhodné nezabúdať na jej osobné zainteresovanie v prípade (Metalisti si festival Gothoom chválili, Novobančania sa sťažovali jedna radosť, n.d.). Ktoré sa síce môže na prvý pohľad javiť ako nezaujaté, no po prečítaní jej blogu sa nazdávam, že autorka (aj keď zrejme nie militantne) bola zaujatá proti festivalu a jeho organizácii v Novej Bani. A jej správa z festivalu je názorom umieranej predstaviteľky kresťanskej komunity (Krčmáriková, 2014b; 2014c).

znalostou anglického jazyka, aby dohliadol na to, či sa na festivale neporušujú ľudské práva, nevyzýva k neznašanlivosti a neuráža náboženské presvedčenie (TASR, 2014b).

Leták aktivistov z Novej Bani

Objavil sa aj leták občianskych aktivistov z Novej Bane, „ktorým nie je ľahostajné dianie v našom meste.“ Leták poukazoval na vyššie spomenutú petíciu občanov Novej Bane proti konaniu festivalu a na právnu analýzu, podľa ktorej „je v kompetencii obce zakázať usporiadanie festivalu GOTHOOM FEST 2014.“ Analýza bola následne doručená prokuratúre, ktorá sa začala prípadom zaoberať. Autorom letáku vadal hluk, propagovanie nenávisťi a násilia v textoch a vyjadrovali znepokojenie nad festivalom. Poukazovali na to, že na základe podnetov od občanov sa šesť mestských poslancov rozhodlo podať žiadosť na uskutočnenie mimoriadneho zastupiteľstva s cieľom „Zakázať konanie kultúrneho podujatia – festivalu GOTHOOM & ECT fest 2014.“ Pričom pozývali „všetkých slušných ľudí“, aby vyjadrili názor na festival. (*Pravá tvár festivalu Gothoom fest*, 2014)

Mestské zastupiteľstvo v Novej Bani

Zastupiteľstvo v Novej Bani bolo zvolané na 6. augusta 2014 a v rámci kategórie „rôzne“ sa prejedávalo stanovisko mestských poslancov⁸ ku konaniu festivalu Gothoom. Na miestnom zasadnutí vystúpil poslanec NR SR Marián Kvasnička.⁹ Reagoval na spolitizovanie problému médiami, ktoré hovorili o tom, že spôsob riešenia problému pripomínal praktiky spred roku 1989 (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014, 1–3). Zatiaľ čo primátor mesta udalosť skôr obhajoval a vyhlásil, že festivalu sa zúčastnil a „sú podujatia v tomto meste, s ktorými sú oveľa väčšie problémy a máme ďaleko viacej sťažností“ (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 10–11). Rovnako bližšie poukazuje na to, kto a odkiaľ podpísal petíciu proti konaniu festivalu:

Je tam podpísaných asi 120 ľudí, čo žijú na Štáloch. Predpokladám, že nejakým spôsobom ich to obmedzuje, tak to podpísali a zvyšní boli ľudia z iných častí mesta, ktorí o hluku na festivale ani nechyrujú. Nehovoriac o ľuďoch z Orovnice, z Tekovskej Breznice, Želiezoviec a Viedne a iných mestách, z ktorých tam boli podpísaní (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 11).

Zároveň poukazoval na nechotu okresnej prokuratúry riešiť podnet, ktorý bol na ňu podaný, s tým, že bolo alibistické hodiť problém na mesto, ktoré malo

⁸ K prípadu sa prostredníctvom médií vyjadrili aj poslanci NRSR. Napríklad europoslankyňa z KDĽH (Kresťanskodemokratické hnutie) Anna Záborská, ktorá podporila petíciu obyvateľov Novej Bani. Pričom poukazovala na propagáciu násilia v textoch voči určitým skupinám obyvateľstva (TASR, 2014). Podobne zareagoval aj líder OĽaNO (Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti) Igor Matovič, ktorý sa postavil proti textom vyzývajúcim k zabíjaniu kresťanov, ale napriek tomu dodal, že nemá nič proti metalovým koncertom konajúcim sa na Slovensku. Preto sa vyjadril, že by festival nezakázal, „ale piesne vyzývajúce na násilie by na ňom odznieť nemali“ (Protikresťanské metalové texty na Slovensku? Igor Matovič je proti, 2014).

⁹ Kvasnička o problematike festivalu Gothoom informoval, nie len predsedu výboru NR SR pre médiá a kultúru Dušana Jarjabka, prezidenta policajného zboru Tibora Gašpara, ale aj ministra vnútra Róberta Kaliňáka (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 1–3).

zaobstaraf anglicky hovoriaceho cloveka. Jeho ulohou mala byt kontrola obsahu textov, co vzhľadom na spôsob spevu považoval za nemožné a poukazoval aj na to, že nie všetky skupiny spievajú anglicky (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 14–15). Pre nás je podstatné vyjadrenie J. Pittnera k tomu, prečo sa ľudia rozhodli protestovať až teraz:

To, že sa 4 roky nič nedialo, iba teraz sa začalo robiť, tak to nie je pravda. My sme si mysleli, že ten festival ide preč. Keď sme sa dozvedeli, že festival tu znovu bude, ľudia začali proti tomu konať (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 23).

Väčšina zasadnutí sa niesla v znamení diskusie medzi odporcami a zástancami festivalu a jednalo sa primárne o hluku, sekundárne o obsahoch textov a vystupovaní na javisku (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 10–30).

Meranie hlasitosti

Podnet na meranie hluku podali obyvatelia Novej Bane, konkrétne Štálov a Tajchu na RÚVZ (Regionálny úrad verejného zdravotníctva) v Žiari nad Hronom. Meranie hluku certifikovaným špecialistom, ktoré prebiehalo v tretí deň festivalu, objednali na vlastné náklady (Metalisti si festival Gothoom chválili, Novobančania sa sťažovali jedna radosť, n.d.). Regionálny úrad súhlasil s opodstatnenosťou podnetu a vyjadril sa nasledovne:

Nakoľko obyvatelia predložili RÚVZ v Žiari nad Hronom protokoly z merania hluku z hudobnej produkcie festivalu Gothoom, ktoré preukázali, že boli prekročené prípustné hladiny hluku vo vonkajšom prostredí pre kategóriu územia II a časový interval noc, vyhlášky č. 549/2007 Z. z., RÚVZ začal voči organizátorovi podujatia správne konanie, ktoré v súčasnosti nie je ukončené. (*Hygiena životného prostredia a zdravia*, 2014)

Organizátor festivalu Peter Beško nesúhlasil so závermi RÚVZ, lebo organizátori neboli o tejto záležitosti informovaní a obával sa potencionalnej neobjektívnosti, pretože nikto z organizátorov nebol pri meraní prítomný (*Útoky na Gothoom*, 2014).

Otvorený list

Otvorený list, ktorý nasledoval po petícii spísanej obyvateľmi Novej Bane, podpísalo 16 048 ľudí (*Gothoom 2014 - Otvorený list ministromi kultúry a prezidentovi PZ*, 2014). Otvorený list adresovali členovia kresťanskej komunity vtedajšiemu ministromi kultúry Marekovi Maďaričovi a bývalému prezidentovi policajného zboru Tiborovi Gašparovi. Vyjadrovali v ňom znepokojenie, ktoré v nich vyvolala organizácia festivalu Gothoom. Žiadali prešetrenie ich podnetov. Hlavné námietky sa týkali obsahov textov a aktivít na pódiu. Kresťanská komunita poukazovala na to, že skupiny v textoch „hrubo urážajú nášho Boha, Ježiša Krista, vyzývajú k zabíjaniu kresťanov, a rovnako tak k zabíjaniu kňazov“ a vyzývajú k násiliu na deťoch a židoch. Pričom sa odvolávali na ústavne ukotvenú slobodu prejavu a náboženského vierovyznania. Poukazovali na správanie niektorých kapiel na javisku (pálenie obrátených krížov, ničenie Biblie). Priložili zoznam

textov piesní a prekladov, ktoré obsahovali „výzvy zabíjať kresťanov, násilie z náboženskej nenávisťi, výsmech kresťanom, výsmech a urážky Ježiša Krista, hanobenie náboženských symbolov, nenávisťné narážky na židov a moslimov.“¹⁰ Pričom nikto z autorov listu nepochádzal z Novej Bane ani z jej okolia, ale poväčšine zo západného Slovenska. Jednalo sa hlavne o kňazov, či členov kresťanských organizácií (*Gothoom 2014 - Otvorený list ministrom kultúry a prezidentovi PZ*, 2014). Vzhľadom na množstvo negatívnej reakcie verejnosti a dezinterpretácie informácií, ktorú vyvolalo vydanie Otvoreného listu sa jeho autori rozhodli pre ďalšiu reakciu (Kresťania žiadajú Madariča preskúmať festival v Novej Bani. Účinkujúce skupiny majú v piesňach vyzývať k zabíjaniu kresťanov, n.d), kde zdôrazňovali niektoré aspekty Otvoreného listu (tieto dodatočné aspekty Otvoreného listu boli pridané 24. júla 2014) dva dni po zverejnení petície. Podľa nich Otvorený list nebol zameraný voči metalovej hudbe, či organizátorovi. A zároveň sa distancovali od nazývania účastníkov Gothoom festivalu celoplošne „satanistami“. Vyhlásovali, že list je adresovaný kompetentným so žiadosťou zasiahnuť voči výzvam k násiliu a podnecovaniu náboženskej neznášanlivosti. A zároveň žiadali rešpektovanie slobody vyznávať vieru bez ponížovania a urážok. (*Zdôraznenie niektorých aspektov otvoreného listu*, 2014) Protestná akcia autorov Otvoreného listu nebola postavená proti hlučnej produkcii festivalu, ale proti obsahu textov a aktivitám niektorých vystupujúcich kapiel, ktoré vyzývali k násiliu a hanobeniu náboženských symbolov.

Postoje podporujúce festival

Organizátor označil za pôvod celého problému nadchádzajúce voľby s tým, že paniku okolo festivalu mohli niektoré politické strany (ako KDĽ) využiť na svoje zviditeľnenie (Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem, 2014). Dokonca sa na oficiálnej stránke spomínali

protesty, petícia, otvorený list okresných kádehákov, brániaci sa organizátori a rozčúlení metaloví fanúšikovia..., podnet na žiarsky Regionálny úrad verejného zdravotníctva [RÚZV] vo veci hlasitosti festivalu. (*Útoky na Gothoom*, 2014)

Peter Beško poukazoval na to, že sa v rámci organizovania festivalu snažili vyhovieť požiadavkám obyvateľov, otočením pódia či skrátením koncertov z 3:00 ráno na 0:30 ráno. Dokonca kontaktoval skupiny, ktoré mali v repertoári predmetné piesne, na čo reagovali, že „ide o piesne z rokov 1992 až 1995 a už

¹⁰ Konkrétne autori Otvoreného listu uvádzali skupiny Belphegor (s piesňami The Cruzifixus – Anus Dei, Swarmofrats, Kings shall be kings, Vomit upon the cross, Cremation of holiness, Sepulture of hypocrisy), Centurian (Let Jesus bleed, Cross of fury, Damned and dead), Azarath (Christscum). Inquisition s Ancient monumental war hymn, Nocturnal gatherings and wicked rites, Strike of the morning star, Crush the Jewish prophet, Kill with hate) a Flesh god apocalypse (In honour of reason, Infection of the white throne) kde sa nachádzajú „Výzvy zabíjať kresťanov, násilie z náboženskej nenávisťi, výsmech kresťanom, výsmech a urážky Ježiša Krista, hanobenie náboženských symbolov, nenávisťné narážky na židov a moslimov“. Ďalšiu skupinu tvoria texty, ktoré obsahujú „Výzvy k násiliu, vraždeniu detí, rituálnym vraždám, samovraždám“ u kapiel Inquisition (Rituals Of Human Sacrifice For Lord Baal), Flesh god apocalypse (Thru our scars), Hypocrisy (Weed out the week, Let the knife do the talking, A thousand lies), Azarath (I hate your kind). (*Gothoom 2014 - Otvorený list ministrom kultúry a prezidentovi PZ*, 2014). Pri čom autori Otvoreného listu uviedli aj konkrétne pasáže jednotlivých piesní.

sa v playliste hudobnej skupiny nenachádzajú“ a zároveň odmietal všetky obvinenia z propagácie násilia a podnecovania neznašanlivosti voči kresťanom (TASR, 2014a). Organizátor v liste mestskému zastupiteľstvu poukazoval na to, že všetci ľudia podieľajúci sa na festivale:

...sa verejne dištancujú od akýchkoľvek prejavov násilia, rasizmu, xenofóbie, neonacizmu, antisemitizmu, či inej formy diskriminácie na základe rasy, pohlavia, sexuálnej orientácie, či náboženského vierovyznania. (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 12)

A sám sa snaží priblížiť metalovú subkultúru verejnosti keď poukazuje na umelecké vyjadrenie metalových skupín:

Na umelecké stvárnenie svojich pocitov, postojov využívajú k tomu rôzne výrazové umelecké prostriedky, často veľmi expresívne, vizuálne sugestívne a v niektorých ohľadoch aj drsný jazyk, no nechýba aj paródia alebo výsmech, no vo väčšine prípadoch ide o štylizáciu, ktorá k metalu od jeho počiatkov patrí. Nepoznajúc kontext, pozadie umeleckej tvorby, či motiváciu autora, je veľmi ťažké niekoho súdiť, zvlášť v umení, kde rešpektujúc slobodu slova zakotvenú v Ústave SR, je vzhľadom na použité výrazové prostriedky prípustný širší výklad zákona, keďže ide o hudbu, teda umenie. Aj judikát Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Oberschlick vs Rakúsko v bode 2 hovorí: „*Sloboda prejavu je prípustná nielen pre informácie a myšlienky prijímané kladne alebo považované za neúčinné alebo ako veci ľahostajné, ale tiež pre tie, ktoré sú účinné, šokujú alebo spôsobujú rozruch.*“ (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 12)

Organizátor sa podobne ako odporcovia festivalu odvolával na ľudské práva, konkrétne na právo slobody prejavu, pri čom argumentoval rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého do slobody prejavu spadajú aj informácie útočné a šokujúce. Zatiaľ čo odporcovia sa odvolávali na slobodu vierovyznania, zákaz hanobenia náboženských symbolov a extrémizmu.

Peter Beško sa nazdával, že situáciu okolo podujatia ovplyvnila a vyhrotila politika, konkrétne komunálne voľby, konajúce sa v novembri 2014.

Čo sa týka koncertu, musím vám povedať, že áno má to politický podtón. Keď 4 roky neboli voľby, tak sa do toho neopieral nikto. Najprv to bola petícia proti hluku, potom zrazu kresťanský zámer a nakoniec satanistický festival. (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 18)¹¹

Ľudia, ktorým na tom záleží, spravili z toho hystériu, dali to do politickej roviny a miešajú tam také veci, ktoré by tam ani nemali byť. Politiku, kresťanstvo, útoky na Cirkev. (Záborská žiada zrušiť metalový festival kvôli protikresťanským textom, 2014).

¹¹ Na toto vyjadrenie organizátora festivalu reagoval vtedajší poslanec mestského zastupiteľstva Palaj takto: „To, že je to politická kampaň, pán Beško nehnevajte sa, vy ste dostali list od KDĽ a Vy ste ho dali do médií. My sme radi, že nás z KDĽ podporili, však sme kresťanskodemokratická strana, takže sme za. Nie je to ale akcia KDĽ, nie je to akcia cirkvi, je to akcia občanov.“ (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 19)

Dôvodov, prečo sa organizátor domnieva, že problém okolo festivalu spôsobili politici, alebo skôr politika, je viacero. Za hlavný dôvod neúspešného presunu festivalu považoval voľby, ktorými mu argumentovali obce, v ktorých chcel festival zorganizovať (Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem, 2014). V druhom rade to bolo KDH z Novej Bane, ktoré sa aktívne zapojilo do antikampane voči organizácii festivalu. Okresná rada KDH spísala list na základe podnetov od svojich voličov so žiadosťou o prehodnotenie zámeru uskutočniť festival v Novej Bani (KDH, 2014).¹²

Satanizmus (?)

Medializácia festivalu so sebou priniesla aj vyjadrenia rôznych ľudí, autorov, či aktivistov, ktorí označili účastníkov festivalu za satanistov. Satanizmus sa skloňoval v rôznych vyjadreniach a klebety prišli z viacerých strán a niekedy pôsobili až kuriózne.¹³

Obr. 3. Tričko predávané na festivale.

¹² Nakolko podujatie sa „vymyká z rámca súkromných podujatí.“ Festival podľa nich odporuje morálnemu presvedčeniu obyvateľstva a zároveň je prostredníctvom nabádaniu k násiliu a hanobeniu náboženských symbolov v rozpore so zákonmi (KDH, 2014).

¹³ Napríklad v Rudne nad Hronom sa domáci obávali toho, že im hladní metalisti budú kradnúť sliepky. Reakcia nedala na seba dlho čakať. Organizátori vyrobili tričká s potlačou zobrazujúcou fantóma naháňajúceho sliepku s nápisom „Take me to Gothoom while nobody’s looking“ (Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem, 2014).

Pokiaľ sa zameriame na podstatnejšie vyjadrenia k téme, po zverejnení Otvoreného listu sa na autorov zosypala vlna kritiky, a zároveň došlo k dezinterpretácii ich myšlienok. Preto sa opätovne vyjadrili a dištancovali od nazývania všetkých účastníkov festivalu satanistami:

Otvorený list nie je zameraný proti metalovému hudobnému žánru, ani proti prívržencom tejto hudby. Dištancujeme sa od nazývania účastníkov Gothoom festivalu celoplošne 'satanistami'. A to aj napriek tomu, ak by tak predtým urobili iné kresťanské skupiny. (*Zdôraznenie niektorých aspektov otvoreného listu*, 2014).

Príkladom dezinterpretácie obsahu Otvoreného listu bola reakcia Antona Seleckého, ktorý¹⁴ sa vyjadril takto:

Bolo by dobré pozrieť sa na „prsty“ aj týmto satanistickým aktivitám, ktoré si ironicky vybrali na svoj „festival“ termín zahŕňajúci dátum sviatku Nanebovzatia Panny Márie. A ešte k tomu mesiac pred Národnou púťou Slovenska ku svojej Patrónke, Sedembolestnej Panne Márii 15. septembra 2014 v Šaštíne (Selecký, 2014).

Označovanie celého festivalu za satanistický odmietali aj autori petície proti konaniu festivalu. Argumentom proti organizácii festivalu v Novej Bani nebol potencionálny satanizmus niektorých účastníkov, ale verejná propagácia násilia a extrémizmu:

My sme nehovorili o tom, že je to satanistický festival, áno niektoré skupiny sú satanistické, lebo sami sa k tomu priznávajú..., nech robia čo chcú, nech vyznávajú a uctievať satana, keď chcú. Je tu ale sloboda slova, ja môžem povedať čo chcem, ale ak verejne propagujú násilie, ak verejne propagujú extrémizmus, tak tam sloboda slova končí.“ (Tomáš Palaj, *Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 19)

A vo výzve zo strany KDĽ z Novej Bane adresovanej organizátorovi Beťkovi objavilo, že:

Mnohým prekáža hluk, iní majú dojem, že festival má satanistický podtón. Vy sami ste sa vo svojich verejných vyjadreniach od satanizmu dištancovali. Napriek tomu skupiny, ktoré ste pozvali, otvorene propagujú vo svojich textoch myšlienky a praktiky satanizmu (KDĽ, 2014).

¹⁴ Anton Selecký je predsedom strany Magnificat, je pomerne kontroverznou postavou propagujúcou konšpiračné teórie rôzneho druhu. Čo je zjavné z článkov, ktoré ako redaktor uverejňuje na stránkach Magnificat Slovakia, Mariánskeho spravodajstva a vydavateľstva (*Magnificat Slovakia*). Z bývalého katolíckeho disidenta a bojovníka voči komunizmu stal podporovateľom LSNS (Ludová strana Naše Slovensko) Mariána Kotlebu (Bán, 2017; 2016).

Autori sa nazdávali, že skupiny propagovali hodnoty, ktoré sú v rozpore so zákonmi, pričom poukazovali na hanobenie náboženských symbolov a nabádanie k násiliu (KDH, 2014).

Napriek tomu, že pravdepodobne došlo k dezinterpretácii myšlienok odporcov festivalu, ohľadom označovania festivalu, či jeho účastníkov za sympatizantov satanizmu, sa ich autori snažili o ich korekciu. No ako poznamenáva primátor mesta Nová Baňa „množstvo ľudí, ktorí to podpísali, nepodpísali petíciu proti Gothoomu. Som presvedčený, že podpisovali petíciu proti satanistickému festivalu“ (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 27). Toto konštatovanie nevyklučuje ani názor Moniky Krémárikovej, ktorá bola jednou z aktivistov stojacich za petíciou proti konaniu festivalu.¹⁵ A vzhľadom na to, že satanizmus a hlavne odpor voči nemu má stále dobrý mobilizačný potenciál, ťažko posúdiť koľko z podpísaných by sa voči festivalu vymedzilo, pokiaľ by nebol označený za satanistický.

Možno konštatovať, že všetci bližšie zmienení odporcovia konania festivalu, nech ich prvotné dôvody boli akékoľvek, sa v určitom bode dotkli satanizmu, ktorý pre nich však nepredstavoval hlavný problém.¹⁶ Problémom väčšiny argumentácií týkajúcich sa satanizmu je to, že si zameňa (väčšinu) reálnych satanistov s predstavou o satanizme, ktorá je podobná tej, ktorá sa šírila počas satanskej paniky. A zároveň sa zabúda na to, že väčšina textov a performancií na javisku, ktoré môžeme považovať za súčasť hororového diskurzu, môžu evokovať satanizmus a satanské rituály. Avšak, poväčšine sa jedná len o divadlo pre obecenstvo jasne pochopiteľné pre fanúšikov (Vrzal, 2015: 13–14, 17–18). Určitá skupina ľudí, ktorá nie je súčasťou metalovej subkultúry, však nechápe, že sa vo väčšej miere jedná o hororovú show.¹⁷ Samozrejme v prípade niektorých kapiel sa jednalo o vyjadrenie temnej spirituality. Vzhľadom na kritiku niektorých skupín, ktoré vystúpili (prípadne mali vystúpiť na Gothoome) bližšie rozoberiem postoj vybraných kapiel k satanizmu. Podľa odporcov festivalu k nim patrili kapely Belphegor, Inquisition, Hypocrisy, Azarath a Centurian. Pri hľadaní odpovede

¹⁵ „Obyvatelia Štálov rozbegli petíciu proti festivalu s jednoduchou výhradou - hluk. Petíciu bolo možné podpísať aj pred miestnym kostolom. Od Petra Bečka zaznieva tvrdenie, že signatári boli zavedení, pretože „pán farár v kostole povedali, že sa bude grať na kríž a že prídu satanisti“, a tak „ovce“ petíciu proti huku poslušne podpísali. Ja v tom však problém nevidím. Ak mi prekáža násilné posolstvo niektorých kapiel, podporím aj petíciu proti huku, pretože jednak vyjadrujem účasť s utrpením Štálanov, a zároveň napomáham cieľu svojej snahy – aby sa festival v meste nekonal. Nehovoriac o tom, že kňazove vyjadrenia nemali ďaleko od pravdy, pretože na festivale vystúpila skupina Belphegor, ktorá vo svojom aktuálnom repertoári má pieseň Vomit upon the cross (Grajte na kríž). V priebehu jedného týždňa na petičných hárkoch svietilo 653 mien, čo je asi desatina obyvateľov mesta.“ (Krémáriková, 2014c)

¹⁶ Čiastočnú výnimku tvorí leták občianskych aktivistov z Novej Bani. V letáku síce priamo nezaznieva slovo satanista, ale jeho autori protestujú proti textom piesní, ktoré obsahovo zapadajú do kategórie satanizmus. Napríklad pieseň popisujúca rituálne obetovanie dieťaťa, pri ktorom sa vyzýva Bál od Inquisition, či „Robte obeť a násilie, aby satan povstal“ od Centurian. Neopomínajú to, že sa v minulosti počas vystúpenia Behemoth na javisku páliť obrátené kríže (*Pravá tvár festivalu Gothoom Fest*, 2014).

¹⁷ Dokonca sa objavili pomerne pozitívne snahy o vysvetlenie problému. Metal môže predstavovať hororové divadlo pochopiteľné pre fanúšikov „bud' ste toho súčasťou a na svoju záľubu nedokážete dopustiť, alebo ste mimo a pripadá vám to v lepšom prípade smiešne, v horšom nebezpečné a trestuhodné“ (Extrémna hudba, 2014).

na otázku aký prístup majú k satanizmu, som vychádzala z verejne dostupných informácií o kapelách, hlavne z rozhovorov s nimi.

Blízko k satanizmu určite mali členovia kapely Inquisition, čo sa odrážalo aj v ich hudobnej produkcii. Pričom inšpiráciu nachádzali nie len v modernom satanizme, ale v stredovekých predstavách o satanizme. Satanizmus chápal Dagon ako nenáboženskú vieru, ktorá je rebelom voči židovsko-kresťanskej viere, ktorá zničila ľudstvo.¹⁸ (Werewolfthron, 2018; Bennett, 2013) Glorifikáciu Satana a Lucifera považoval za symbol slobodnej vôle a sily (Dick, 2011) a sám sa označoval za satanistu (O'Boyle, 2016). Podobný prístup k satanizmu mala aj poľská kapela Azarath. Na oficiálnej facebookovej stránke sa kapela označila za satanistickú (*Azarath*, n.d.).¹⁹ Obdobne vyznieva aj táto recenzia „Textové posolstvá sú plné satanizmu, odmietania kresťanstva, rúhania a smrti, a v spojení s nekompromisnou hudbou sa dá veriť aj tomu, že to všetko AZARATH myslia vážne.“ (Lukáč, 2012) Podľa rozhovoru s bubeníkom Wimom bola satanistická aj kapela Centurian²⁰ (Papiez, n.d.) a podobný názor mal aj Rob, ktorý hovoril, že velebili Satana, chaos a smrť. Pričom texty ich piesní obsahovali nie len satanistické myšlienky, ale aj anti-kresťanské elementy. A pomocou svojej tvorby vyvolávali satanistické sily a predstavovali ich svojim poslucháčom. (Centurian, 2001)

Za satanistov sa nepovažujú Belphegor ani Hypocrisy. Helmut z Belphegoru konštatuje, že sa nepovažuje za satanistu, napriek tomu, že ho médiá za satanistu označujú. Sám sa považuje za ateistu (Alias, 2016). K satanizmu vyjadril takto:

Slovo Satan znamená protivník a my sme protivníci a nepriatelia cirkvi. Vždy som používal filozofiu ohľadne Satana/Lucifera ako nositeľa svetla v našich textoch. Vnímam ho ako hrdú, vznešenú a majestátnu postavu, ktorá odolávala všetkým vplyvom. Je tým, kto robí svoje vlastné rozhodnutia, kráča svojou vlastnou cestou ako rebel. Sám seba opisujem ako ateistu so sklonmi k nihilizmu. Súčasťou BELPHEGOR vždy bola a stále je temnota a posadnutosť. Neklačím ani sa neplazím, aby som sa modlil k nejakej soche alebo takzvanému bohu. (Chlup, 2017)

Za satanistu sa neoznačuje ani Peter Tägtgren z Hypocrisy, ktorý na priamu otázku z interview ohľadom toho, či sa považuje za satanistu, odpovedal, že je

¹⁸ „The symbol of Satan is the symbol of power, of desire, lust, greed and abundance but it is also the symbol of balance in the sense that you can be all those things mentioned but must not be in excess of any one of those things. Like nature all elements are needed for a perfect cycle of life and death so life can be lived to the fullest extent.“ (Interview with Inquisition, 2018)

¹⁹ „Formed in 1998 in Tczew, Pomerania region, by Inferno (of longtime Behemoth fame), Bruno and D., the band has been synonymous with uncompromising savagery and pure Satanic devotion for years.“ (*Azarath*, n.d.)

²⁰ Bližšie prístup jednotlivých členov k satanizmu objasnil Alex: „I am an observer, mainly. Christianity or other feeble mass-religions never cease to amaze me with their sickening weaknesses and 'two-faced' morals, which to me in itself is justification enough to be a messenger for Satan, if it was only to annoy those bastards! On the other hand, I enjoy Occult theory more than practice, but have no problem bringing theory to practice, if circumstances demand so. But I tend not to cut myself for Satan, as Rob has done before, but that's completely his thing. It is what floats his boat! More power to him! Oskar also has no problem with exploring the boundaries of what society labels as 'extreme', but same goes for him as well. As far as Wim is concerned, I recently heard he always has very good conversations with Satan, after a few beers! Hahaha! When sober, he also has his own motives to support the message of CENTURIAN.“ (Centurian, 2001)

hedonistom. Dokonca sa vyjadril, že ani neverí v existenciu Boha či Satana. (Coles, 2006)

A ak niektorí účastníci festivalu satanistami sú, nie je to tak veľký problém, ako sa nazdávajú protestujúci, hlavne väčšina²¹ satanistov nie sú vrahovia, násilníci ani kanibali. Ale je to predstava, ktorú ma o nich vytvorená verejnosť. Je zrejmé, že v prípade obvinení zo satanizmu, je obraz o satanistoch podobne nereálny ako ten, ktorý sa šíril v USA. Ako podotýka Partridge, satanisti nepraktikujú satanizmus tak, ako o tom vypovedajú predstavy vytvorené satanistickou panikou (2005: 218–222).²² No satanistická panika dodnes formuje pohľad na satanizmus. V prípade Slovenska sa však nejednalo o tak vážne, (často) nepodložené obvinenia z vražd, zneužívania a kanibalizmu.

Vážnejším dôsledkom klebiet čelil organizátor festivalu a jeho obchodní partneri, ktorí dostávali nenávisťné e-maily s obvineniami a vyhrážkami „že som satan, že upália celú moju kacírsku rodinu...“ (Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem, 2014). Peter Beťko sa vyjadril, že satanizmus sa v spojení s festivalom skloňoval len ako dôsledok gradácie protestov proti konaniu festivalu (*Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani*, 2014: 18). Sám videl dôvod v nadchádzajúcich komunálnych voľbách. S mediálnou pozornosťou sa obvinenia, dôvody a argumentácie začali nabaľovať a v očiach niektorých sa z hudobného festivalu stalo stretnutie satanistov s podporou mesta. Napriek tomu, že sa satanizmus skloňoval pri diskusiách o festivale, nemôžeme ho považovať za hlavný dôvod medializácie a ústredný bod následnej verejnej diskusie. Nazdávam sa, že primárny problém vznikol preto, že organizátor festivalu Peter Beťko, sa v minulosti vyjadril, že festival sa už na Tajchu pri Novej Bani konať nebude. No snaha nájsť vhodnejšie miesto na konanie festivalu nebola úspešná, preto sa rozhodol festival zorganizovať so súhlasom mesta na pôvodnom mieste. Táto skutočnosť vyvolala odpor obyvateľov oblasti Tajchu, ale aj Novej Bane. Následkom toho boli sťažnosti proti festivalu. Hlavnou problematikou bol hluk z festivalu, následne pridali argument o násilí, výzvach k extrémizmu v textoch niektorých kapiel a až sekundárne na to naviazala problematika satanizmu. Nutne dodať, že autori Otvoreného listu nepochádzali z Novej Bane ani z okolia a zrejme preto problematike hlučnej produkcie nebola venovaná pozornosť. Tá bola zameraná na texty a vystúpenia niektorých kapiel na javisku, ktoré urážali a slovné napadali veriacich a ich insígnie. Nutne dodať, že autori Otvoreného listu sa ostro

²¹ Samozrejme nemôžeme zabúdať na satanistov páchajúcich trestné činy, ako pálenie kostolov v Nórsku (Vrzal, 2015 :20-21).

²² Samostatnú podkapitolu venuje satanskej panike Partridge v knihe *The Re-enchantment of the West* (2005). V 80. rokoch 20. storočia sa zvyšoval počet ľudí, ktorí verili, že zažili, prípadne vedeli o satanských rituáloch a rituálnych zneužívaniach. Správy o týchto udalostiach, nekritický prístup terapeutov, mediálny záujem viedli k morálnej panike a rapídne nárastu oznamovaných prípadov. Satanská démonológia sa najviac zakorenila a rozšírila medzi fundamentálnymi kresťanmi. Podľa Victora obavy zo satanizmu zahŕňajú vieru v praktikovanie satanistických cirkví, urban legends, chýry, prípady zmrazenia zvierat, satanské témy v heavy metalovej hudbe a rituálne zneužívanie detí satanistami. Satanisti nepraktikujú satanizmus tak, ako o tom vypovedá mytológia a chýry vytvorené satanskou panikou. Satanisti zo satanskej paniky tak existujú len v predstavách ľudí, ktorí v ňu veria. (Partridge, 2005: 218–222) Satanská panika ako taká formovala obraz o tom, kto sú satanisti a ako sa správajú. Tento značne pokrivený obraz satanistov sa vďaka výraznej medializácii prípadov rozšíril nie len v Amerike, ale aj v Európe, kde sa nevyhol ani Slovensku.

vymedzili voči označovaniu všetkých účastníkov festivalu za satanistov. Téma satanizmu nehrala v diskusii prím, ale nemožno jej uprieť mobilizačný potenciál.

Záver

Primátor mesta sa napokon rozhodol festival nezakázať. Odôvodnil to tým, že ak podujatie bude pripravené v súlade s nariadeniami mesta o verejnom poriadku, mesto nemá možnosť o ňom rozhodovať, pokiaľ sa koná na súkromnom pozemku. Primátor Havran uviedol:

Mesto Nová Baňa v spolupráci s organizátormi, usporiadateľskou službou a zložkami polície sa aj tento rok postará o to, aby sa festival uskutočnil v súlade so zákonmi Slovenskej republiky a Ústavou SR, tak ako to bolo aj po minulé roky. (Záborská žiada zrušiť metalový festival kvôli protikresťanským textom, 2014)

Na oficiálnych stránkach sa po festivale objavila informácia o tom, že útoky na organizátorov stále pretrvávajú. A organizátori dostali oznámenie o začatí správneho konania z dôvodu prekročenia hlukových noriem, pri čom výška pokuty môže dosiahnuť až 20 000 eur (*Útoky na Gothoom*, 2014).

Nasledujúci rok došlo po protestoch miestneho obyvateľstva k presune festivalu do Ostrého Grúňa s vierou organizátora, že areál festivalu bude hlbšie v horách, kde nebude prekážať. Vedenie obce sa k usporiadaniu festivalu vyjadrilo veľmi pozitívne (TASR, 2015; Bzučo, 2015). Potom sa festival presunul po problémoch s majiteľmi pozemkov do Revištského Podzámčia (Mayer, 2017), kde je obyvateľstvo viac tolerantné a možno aj zvyknuté na podobné podujatia.²³

Predstavy o satanistoch a satanizme sa objavili vo verejnej debata ohľadom usporiadania festivalu okrajovo. A slúžili skôr ako ďalší argument prečo organizáciu festivalu nedovoliť v Novej Bani, prípadne ju celkovo prehodnotiť. Satanizmus sa síce vyskytol marginálne, ale bola to téma s veľkým mobilizačným potenciálom. Samostatnú kapitolu tvoria texty a performancie na javisku, ktoré síce môžu evokovať satanistické rituály a môžu obsahovať drsnejšie texty vyzývajúce k vraždeniu a zneužívaniu, ale vo väčšine prípadov sa jedná len o hororové divadlo zrozumiteľné pre fanúšikov. Pre ostatných ľudí je to však často nezrozumiteľné a chápané doslovne. No výhrady protestujúcej strany neboli len proti kapelám so satanistickým image ako Hypocrisy a Belphegor, ale aj proti kapelám, ktoré sa so satanizmom stotožňujú ako napríklad Azarath, Centurian a Inquisition. A je treba dodať, že aj negatívna reklama je reklama a festival v roku 2014 navštívil rekordný počet ľudí (okolo 1 500 až 1 600) (Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem, 2014).

²³ Kapela Sitňan tu organizovala punkový Sitňan fest (*Sitňan fest sa blíži...*, 2016).

Zoznam použitej literatúry:

Pramene:

- Alias (7.6.2016). Belphegor: We Learned to Deal With Idiots a Long Time Ago. *Darkside*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.darkside.ru/interviews/interview.phtml?id=593&dlang=en>.
- Azarath (n.d.). *Informácie*. Nájdené [15.7.2017] na https://www.facebook.com/pg/AzarathBand/about/?ref=page_internal.
- Bán, A. (14.3.2016). Cesta disidenta od Panny Márie ku Kotlebovi. *.týždeň*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.tyzden.sk/nazory/30520/cesta-disidenta-od-panny-marie-ku-kotlebovi/>.
- Bán, A. (15.12.2017). Svojrázny džihádista Anton Selecký. *.týždeň*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.tyzden.sk/nazory/44767/svojrAZYny-dzihadista-anton-selecky/>.
- Bennett, J. (7.11.2013). Inquisition Want To Bring Ecstasy To Your Ears and Satan To Your Heart: Obscure Verses on Satanism, Black Metal and The Medellin. *Noisey*. Nájdené [15.6.2017] na https://noisey.vice.com/en_us/article/rqe93r/inquisition-interview-j-bennett-noisey-cosmic-verses.
- Bzučo (20.8.2015). *GOTHOOM OPEN AIR FEST 2015 - 29.7. – 1.8. 2015, Ostrý Grúň*. Nájdené [15.6.2017] na http://metalopolis.net/art_concerts.asp?id=7794.
- Centurian (2001). *Interviews*. Dostupné [15.6.2017] na <http://members.chello.nl/~wep.vandervalk/CenturianChaos.htm>.
- Coles, M. F. (30.3.2006). Interview with Peter of Hypocrisy. *The Outcast*. Nájdené [15.7.2017] na http://www.adkoi.com/theoutcast/index.php?page=nonprint&interview_name=hypocrisy.
- Dick, Ch. (4.4.2011). Dagon (Inquisition) interviewed. *Decibel*. Dostupné [15.6.2017] na <https://www.decibelmagazine.com/2011/04/04/dagon-inquisition-interviewed/>.
- Extrémna hudba. (16.8.2014). *.týždeň*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.tyzden.sk/casopis/16118/extr-mna-hudba/>.
- Gothoom: Cult metal festival in Slovakia* (n.d.). Nájdené [2.5.2019] na www.gothoom.com/festival/info.html.
- Gothoom 2014 - Otvorený list ministrom kultúry a prezidentovi PZ*. (2014). Nájdené [15.6.2017] na https://www.peticie.com/gothoom_2014_otvoreny_list_ministrovi_kultury_prezidentovi_pz.
- Gothoom. Info*. (n.d.). Nájdené [15.6.2017] na <http://www.gothoom.com/festival/info.html>.
- Hygiena životného prostredia a zdravia*. (2014). Nájdené [15.6.2017] na http://www.ruvzzh.sk/publikacie/Vs2014_HZP.pdf.
- Chlup, R. (22.9.2017). Belphegor – Helmuth: Nenávidíme obmedzenia a stagnáciu. *Metalirium*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www.metalirium.com/rozhovor/rozhovor-shelmuthom-belphegor>.
- Chrásť, V. (16.11.2016). Metalové kapely na Zlínsku prišli o koncert. Širíte satanismus, slyšely. *Idnes.cz*. Nájdené [1.1.2017] na https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/valasske-klobouky-zrusily-koncert-root-a-torr-kvuli-satanismu.A161116_200458_zlin-zpravy_ras.
- KDH. (2014). *Nová Baňa*. Nájdené [15.6.2018] na <http://i62.tinypic.com/263eww1.jpg>.
- Krémáriková, M. (3.8.2014a). Metal nie je zlo, ale... *.týždeň*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.tyzden.sk/casopis/16022/metal-nie-je-zlo-ale/>.
- Krémáriková, M. (24.9.2014b). *Bodka za metalovým Gothoom-om 2014. True story (1. časť)*. Nájdené [15.6.2017] na <https://krcmarikova.blog.sme.sk/c/365500/bodka-za-metalovym-gothoom-om-2014-true-story-1-cast.html>.
- Krémáriková, M. (25.9.2014c). *Bodka za metalovým Gothoom-om 2014. True story (2. časť)*. Nájdené [15.6.2017] na <https://krcmarikova.blog.sme.sk/c/365503/bodka-za-metalovym-gothoom-om-2014-true-story-2-cast.html>.

- Kresťania žiadajú Maďariča preskúmať festival v Novej Bani. Účinkujúce skupiny majú v piesňach vyzývať k zabíjaniu kresťanov. (24.7.2014). *Hlavné správy: Konzervatívny denník*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.hlavnespravy.sk/krestania-ziadaju-madarica-preskumat-festival-v-novej-bani-ucinkujuce-skupiny-maju-v-piesnach-vyzyvat-k-zabijaniu-krestanov/311381>.
- Lukáč, M. (15.3.2012). AZARATH - Blasphemers' Maledictions. *Metalopolis*. Nájdené [15.7.2017] na <http://www.metalopolis.net/Articles/6273/AZARATH-Blasphemers%E2%80%99-Maledictions/>.
- Mayer, M. (2017). Gothoom Open Air Fest 2017, 20.-22.7.2017, Revíšte. *Hellmagazine*. Nájdené [15.6.2017] na http://www.hellmagazine.eu/ARCHIV_2015-2017/reportaz_2017-07-20-22_gothoom.html.
- Metalisti si festival Gothoom chválili, Novobančania sa sťažovali jedna radosť. (n.d.). *Aktuality.sk*. Nájdené [15.6.2017] na <https://aktualne.centrum.sk/metalisti-si-festival-gothoom-pochvaluju-obyvatelia-novej-bane-sa-stazuju-na-hluk/showbizz/festivaly/>.
- O'Boyle, T. (18.7.2016). Satan and Spiritualism: Inquisition's Journey to Become the Perfect Cult Band. *Metal Hammer*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.loudersound.com/features/satan-and-spiritualism-inquisition-s-journey-to-becoming-the-perfect-cult-band>.
- Organizátor metalového festivalu v Novej Bani: Toto už naozaj nepotrebujem. (20.8.2014). *Život*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www.zivot.sk/clanok/17940/organizator-metaloveho-festivalu-v-novej-bani-toto-uz-naozaj-nepotrebujem>.
- Papiez, A. (n.d.). Centurian. *Masterful Magazine*. Nájdené [15.06.2017] na <http://www.masterful-magazine.com/interviews.php?intId=99>.
- Politika, kresťanstvo, útoky na Cirkev: Najväčší metalový festival na Slovensku Gothoom chcú zrušiť! (2014). *Music Zone*. Nájdené [15.6.2017] na <https://music-zone.eu/politika-krestanstvo-utoky-na-cirkev-najvacsi-metalovy-festival-na-slovensku-gothoom-chcu-zrusit/>.
- Poslanci MsZ Snina*. (2017). Nájdené [1.1.2017] na https://www.snina.sk/e_download.php?file=data%2Furedni_deska%2Fobsah372_50.pdf&original=57.
- Protikresťanské metalové texty na Slovensku? Igor Matovič je proti. (9.8.2014). *Aktuality.sk*. Nájdené [15.6.2017] na <https://www.aktuality.sk/clanok/259257/protikrestanske-metalove-texty-na-slovensku-igor-matovic-je-proti/>.
- Pravá tvár festivalu Gothoom fest*. (2014). Nájdené [15.6.2017] na http://www.magnificat.sk/wp-content/uploads/2014/07/G-fes_let_v4-final.pdf.
- Selecký, A. (26.7.2014). *Nehorázna „akcia“ satanistov na Slovensku, + petícia proti antikristovského „festivalu“, čo prináša GENDER (videoprednáška)*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www.magnificat.sk/nehorazna-akcia-satanistov-na-slovensku-peticia-proti-antikristovskemu-festivalu/>.
- Sitňan fest sa blíži...* (10.10.2016). Nájdené [15.6.2017] na <http://www.mskcentrum.sk/sitnan-fest-sa-blizi-.../>.
- Strelec, M. (9.8.2014). Metalový festival Gothoom vzbudzuje protesty kresťanů. *Český Rozhlas*. Nájdené [15.6.2017] na http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/krestanskytydenik/_zprava/metalovy-festival-gothoom-vzbuzuje-protesty-krestanu--1382964.
- TASR (25.7.2014a). Europoslankyňa KDH podporila petíciu kresťanský orientovaných obyvateľov Novej Bane, ktorí žiadajú zákaz augustového festivalu Gothoom Fest 2014. *Teraz.sk*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www.teraz.sk/slovensko/zaborska-gothoom-metal-nova-bana/92618-clanok.html>.
- TASR (28.7.2014b). Metalový festival Gothoom aj napriek protestom politikov nezrušia. *Teraz*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www4.teraz.sk/regiony/gothoom-festival-nova-bana-zaborska/92903-clanok.html>.
- TASR (27.3.2015). Po piatich rokoch sa festival Gothoom sťahuje do Ostrého Grúňa. *Teraz.sk*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www.teraz.sk/kultura/festival-gothoom-stahovanie-ostry-grun/126982-clanok.html>.

- Útoky na Gothoom. (1.10.2014). Nájdené [15.6.2017] na <http://www.gothoom.com/festival/novinky/utoky-na-gothoom.html>.
- Záborská žiada zrušiť metalový festival kvôli protikresťanským textom. (2014). *Life News: Správy, ktoré hýbu svetom*. Nájdené [15.6.2017] na <http://www.lifenews.sk/7105/zaborska-ziada-zrusit-metalovy-festival-kvoli-protikrestanskym-textom>.
- Zápisnica zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Novej Bani. (2014). Nájdené [15.6.2017] na https://www.novabana.sk/files/filelist/159/nbdoku_2014_20069-1.pdf.
- Zdôraznenie niektorých aspektov otvoreného listu. (2014). Nájdené [1.1.2017] na <https://www.peticie.com/a/92914>.
- Žilinskí rehoľníci protestujú proti koncertu známej kapely: Satanizácia národa a prekliatie! (9.6.2016). *Topky.sk*. Nájdené [1.1.2017] na <https://www.topky.sk/cl/10/1553085/Zilinski-reholnici-protestuju-proti-koncertu-znamej-kapely--Satanizacia-naroda-a-prekliatie->.
- Werewolfthroner (30.3.2018). Interview with Inquisition. *Mortem Zine*. Dostupné [15.6.2017] na <http://www.mortemzine.net/interview-with-inquisition/>.

Sekundárna literatúra:

- Dyrendal, A. (2008). Devilish Consumption: Popular Culture in Satanic Socialization. *Numen*, 55(1), 68–98.
- Kahn-Harris, K. (2007). *Extreme Metal: Music and Culture on the Edge*. Oxford: Berg.
- Mathews, Ch. (2009). *Modern Satanism: Anatomy of a Radical Subculture*. London: Greenwood.
- Moberg, M. (2009). Popular Culture and the 'Darker Side' of Alternative Spirituality: The Case of Metal Music. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis*, 21, 110–128.
- Moynihan, M. & Søderlind, D. (1998). *Lords of Chaos: The Bloody Rise of the Satanic Metal Underground*. Venice: Feral House.
- Partridge, Ch. (2004). *Re-enchantment of the West: Understanding Popular Occulture*. London: Continuum.
- Partridge, Ch. (2005). *Re-enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*. London: Continuum.
- Victor, J. (1990). Satanic Cult Rumors as Contemporary Legend. *Western Folklore*, 49(1), 51–81.
- Vrzal, M. (2015). Okultní aspekty v metalové hudbě: Od hororového stylu k temné spiritualitě. *Sacra*, 13(2), 7–29.
- Vrzal, M. (2017). Pagan Terror: The Role of Pagan Ideology in Church Burnings and the 1990s Norwegian Black Metal Subculture. *Pomegranate: The International Journal of Pagan Studies*, 19(2), 173–204.
- Weinstein, D. (1991). *Heavy Metal: A Cultural Sociology*. New York: Lexington Books.
- Weinstein, D. (2000). *Heavy Metal: The Music and Its Culture*. New York: Da Capo Press.

Zoznam vyobrazení:

- Obr. 1. *Banner Gothoom*. Nájdené [10.4.2019] na <http://www.gothoom.com/festival/en/festival/propagacia.html>.
- Obr. 2. *Gothoom plagát 2014*. Nájdené [10.4.2019] na <http://www.gothoom.com/festival/novinky/finalny-plagat-gothoomu-2014.html>.
- Obr. 3. *Tričko predávané na festivale*. Nájdené [10.4.2019] na <http://www.gothoom.com/festival/novinky/gothoom-sliepky-v-predaji.html>.